

Dislocatie zonder ‘copying rules’

Mark de Vries, Rijksuniversiteit Groningen *

Abstract. *Hoe kunnen dislocatie-constructies syntactisch geanalyseerd worden? Van belang is dat er verschillende subtypen zijn, die kunnen worden onderscheiden op grond van informatiestructuur en andere kenmerken. Van Riemsdijk & Zwarts (1974) spreken zich uit tegen ‘copying rules’. Dat standpunt wordt hier ondersteund, niet alleen voor links- maar ook voor rechts-dislocatie. Daarnaast worden echter de oude argumenten tegen reconstructie weersproken. Het blijkt dat connectiviteit soms wel en soms niet optreedt, hetgeen onder andere te maken heeft met de mogelijkheid tot discourse-anafora. De paradoxale combinatie van eigenschappen die dislocatie in het algemeen lijkt te hebben, kan worden verklaard door een bi-clausale analyse met ellipsis in een van beide zinnen.*

1. Introductie

In een manuscript uit 1974 beargumenteren Frans Zwarts en Henk van Riemsdijk dat links-dislocatie beter niet met behulp van een zogenaamde *copying transformation* kan worden afgeleid, d.w.z. verplaatsing met achterlating van een voornaamwoord. Op grond van de gedetecteerde eigenschappen van links-dislocatie zou een analyse in termen van basis-generatie meer voor de hand liggen. Op vergelijkbare wijze kunnen we onderzoeken of dit ook opgaat voor rechts-dislocatie. Echter, het verhaal is wel aanzienlijk gecompliceerder dan aanvankelijk gedacht. Van Haaften, Smits & Vat (1983), Van Riemsdijk (1997), Alexiadou (2006) en vele anderen waarschuwen dat we onderscheid moeten maken tussen – onder andere – Hanging Topic Left Dislocation (HTLD) en Contrastive Left Dislocation (CLD). Een eenvoudig minimaal paar staat in (1a/b):

- (1) a. Frans, ik ken 'm wel. (HTLD)
b. Frans, die ken ik wel. (CLD)

Het gedisllokeerde element in HTLD is noodzakelijk een *aboutness topic*, er is een duidelijke prosodische afscheiding en het resumptieve element is niet voorop geplaatst.

* Dit onderzoek is mede tot stand gekomen door financiering van de European Research Council. Met dank aan Dennis Ott voor de samenwerking op het gebied van dislocatie-constructies.

CLD kan willekeurig welke woordgroep betreffen, er is vaak sprake van een doorgaand intonatiepatroon en er wordt gebruik gemaakt van een voorop geplaatst distaal demonstrativum (zie ook Zwart 1998 en De Vries 2007, 2009). Maar de verschillen gaan nog veel verder. CLD vertoont allerlei reconstructieverschijnselen die we kennen van gewone A-bar-verplaatsing en er is casus-matching tussen een gedislokeerde naamwoordgroep en het demonstrativum. Voor HTLD geldt dit juist niet en cross-linguïstisch zien we een default nominatief. Een redelijk eerste voorstel voor formele analyse zou dus zijn HTLD => basisgeneratie; CLD => verplaatsing. De argumenten voor basisgeneratie van Van Riemsdijk & Zwarts (1974) zouden dus nog eens kritisch moeten worden bekeken vanuit dit perspectief.

Maar laten we eerst rechts-dislocatie (RD) bij het verhaal betrekken. Ook hiervan zijn tenminste twee types die informatie-structureel van elkaar verschillen, namelijk Backgrounding en Afterthoughts; zie (2a/b):

- (2) a. Ik ken 'm wel, Frans. (Backgrounding)
 b. Ik heb iemand gekend: Frans! (Afterthought)

In tegenstelling tot backgrounding betreft een afterthought een duidelijk gefocuste constituent, en er is sprake van een intonatiebreuk. Overigens bestaat er naast identificerende ook predicatieve dislocatie, die ik hier buiten beschouwing zal laten.

De volgende twee korte paragrafen gaan over RD, dan kom ik terug op LD.

2. Binnen of buiten de zin? Een structurele paradox

Er zijn duidelijke aanwijzingen dat een gedislokeerde constituent (voortaan *dXP*) buiten de kernzin staat. In de eerste plaats heeft *dXP* geen enkele invloed op de plaatsing van het zinsaccent. In de tweede plaats is de kernzin altijd van zichzelf syntactisch compleet. Weglating van *dXP* kan zonder problemen: in (1) en (2) kan *Frans* bv. geschrapt worden. Omgekeerd is het (vaak pronominale) correlaat in de kernzin verplicht aanwezig als het een (verplicht) argument betreft,¹ terwijl een adjunct optioneel is; zie de illustratie in (3):

¹ Afhankelijk van de context is topic drop zoals verwacht wel mogelijk, maar dan verandert de woordvolgorde:

- (i) (Die) ken ik niet, die vent.

- (3) a. Ik ken *('m) wel, Frans.
b. Ik heb hem (toen) ontmoet, op het feest.

Het behoeft geen betoog dat deze *argument-adjunct*-asymmetrie hoogst problematisch is voor een mogelijke verplaatsingsanalyse, nog los van het feit dat het normaal niet mogelijk is om sporen uit te spellen bij verplaatsing:

- (4) a. Wie ken je _ niet?
b. *Wie_i ken je iemand_i/hem_i/'m_i niet?

Ten slotte kunnen we laten zien dat uit *dXP* niets geëxtraheerd kan worden:

- (5) a. Wat denk je dat Joop _ gekocht heeft?
b. *Wat heb je het wel gedacht, dat Joop _ gekocht heeft?(RD)
- (6) a. Waar heb je een opvoering van _ gezien?
b. *Waar heb je iets leuks gezien, een opvoering van _? (RD)

Ook dit zou direct volgen als een gedislkeerde constituent een positie buiten de kernzin inneemt (zie De Vries 2013 voor meer discussie over lokaliteit).

Het vreemde is dat er tegelijkertijd duidelijk bewijs is voor een zinsinterne basispositie van rechts-gedislkeerde elementen (en CLD, maar niet HTLD). Ten eerste vinden we verplichte casusmatching, zoals in de volgende Duitse voorbeelden (hetzelfde kunnen we in het IJslands, Grieks of Tsjechisch laten zien):

- (7) a. Ich habe ihm_{DAT} geholfen, dem_{DAT} Peter.
b. Ich habe heute einen_{ACC} Star getroffen: den_{ACC} John Travolta!

Ten tweede kan er binding van anaforen en andere variabelen plaatsvinden:

- (8) a. Joop_i zag iemand in de spiegel: zichzelf_i!
b. Elke vader_i heeft ze lief, zijn_i eigen kinderen.

Ook kan een conditie C-effect worden gecreëerd. Zin (9) is alleen acceptabel als ze een ander aanduidt dan *Mieke*; co-referentie is uitgesloten:

- (9) Ze_{*i/k} heeft hem gisteren nog gezien, Miek_e_i vriendje.

Merk op dat het probleem in (9) niet kan zitten in het pronominale correlaat *hem* van de gedislloeerde constituent. Er moet dus sprake zijn van een relatie tussen *dXP* zelf en de betreffende argumentpositie in de kernzin. Dat geldt ook in (8).

De vraag is hoe een constituent nu tegelijkertijd buiten en binnen de zin gegeneerd kan worden.

3. Ellipsis

In Ott & De Vries (2012, 2013) doen we een uitgebreid voorstel om dit raadsel op te lossen, en wel in termen van zinsellipsis. De voorbeelden in (2) kunnen, vereenvoudigd weergegeven, als volgt worden geanalyseerd:

- (10) a. [Ik ken 'm wel] : [Frans ken ik _ wel].
 b. [Ik heb iemand gekend] : [Frans heb ik _ gekend].

Er is sprake van een verdubbeling van de (deel)zin, waarbij in de tweede zin het correlaat (hier *'m* of *iemand*) wordt vervangen door de gedislloeerde constituent *dXP* (*Frans*). Na vooropplaatsing van *dXP* wordt zinsellipsis toegepast, vergelijkbaar met de situatie in *sluicing* en fragment-antwoorden (vgl. Merchant 2001):²

- (11) a. [Joop heeft iemand gezien] maar [ik weet niet wie hij _ gezien heeft].
 b. A: Wat heeft Joop gekocht?
 B: Een boek heeft Joop _ gekocht.

De relatie tussen de twee (deel)zinnen in (10) kan worden gekarakteriseerd als *specificatie*. Voor een zinvolle interpretatie is dan nodig dat correlaat en *dXP* referentieel

² Een aantal argumenten voor A'-verplaatsing van *dXP* wordt besproken in Ott & De Vries (2013). Wel kan worden opgemerkt dat dit in enkele gevallen potentiële problemen oplevert met V2, in die zin dat meer dan één constituent in het CP-domein wordt geplaatst. Als we echter V2 beschouwen als een oppervlakteverschijnsel, hoeft dit geen punt te zijn in elliptische contexten waarin het finiete werkwoord niet zichtbaar is. Daarnaast is het opmerkelijk dat ook meervoudige *sluicing* en meervoudige fragmenten mogelijk zijn. Het lijkt redelijk om aan te nemen dat de verklaring daarvoor, hoe die ook luidt, kan worden gegeneraliseerd naar de analyse van dislocatieconstructies.

coreferent zijn. Mogelijke discourse linkers tussen de twee zinnen zijn ‘dat wil zeggen’, ‘en wel’, ‘namelijk’, enz., afhankelijk van de precieze invulling van de constructie.³

Details daargelaten is duidelijk hoe deze analyse de genoemde paradox oplost. Alle onafhankelijkheidseigenschappen volgen automatisch uit het idee dat er sprake is van twee zinnen. Alle reconstructie-eigenschappen volgen uit de elliptische context in de tweede zin. Neem voorbeeld (8a), zoals uitgewerkt in (12):

(12) [Joop zag iemand in de spiegel] : [zichzelf_i zag Joop_i _ in de spiegel]!

Binding van *zichzelf* vindt lokaal plaats in de tweede (deel)zin. Na ellipsis ontstaat de illusie dat de anafoor gebonden wordt door het zichtbare subject *Joop* in de eerste zin, maar dat is dus niet letterlijk het geval.

4. Een vergelijking met links-dislocatie

Zoals gezegd is een *hanging topic* in HTLD werkelijk hangend in die zin dat er geen reconstructie kan worden aangetoond; structureel moet het daarom een soort parenthetische aanloop tot de kernzin zijn. Voorbeeld (13) laat een gebrek aan casus-matching in het Duits zien. In (14a) speelt principe C geen rol, anders dan in (14b), de equivalente zin zonder een hanging topic.

(13) Der_{NOM} Peter, ich habe ihm_{DAT} geholfen.

- (14) a. (Wat betreft) Miek_ies_i schoonvader, ik geloof dat ze_i hem zelf niet zo mag.
 b. Ik geloof dat ze_{*i/k} Miek_ies_i schoonvader zelf niet zo mag.

Heel anders ligt het bij CLD (en Clitic LD, zie o.a. Anagnostopoulou et al. 1997), dat overeenkomsten vertoont met RD. In (15) en (16) zien we duidelijk reconstructie-verschijnselen m.b.t. naamval en principe C.

³ Koster (2000) vergelijkt specificerende configuraties met nevenschikking. Hij introduceert de zgn. *colon phrase*, een syntactische projectie die twee constituenten met elkaar in een bepaald verband brengt, waarbij de dubbele punt (Eng. ‘colon’) symbool staat voor het specificerende hoofd. De algemene *structurele* configuratie voor coördinatie [_{CoP} XP [Co YP]] kan *semantisch* op verschillende manieren geïnterpreteerd worden, afhankelijk van de keuze voor het hoofd (*en, of, want, maar, :, ...*).

(15) Dem_{DAT} Peter, dem_{DAT} habe ich geholpen.

- (16) a. Miek_i vriend, die heeft ze_{*i/k} gisteren nog gezien.
 b. Ze_{*i/k} heeft Miek_i vriend gisteren nog gezien.

Ook kunnen anaforen en variabelen worden gebonden:

- (17) a. Trots op zichzelf_i, dat is Joop_i niet altijd geweest.
 b. Zijn_i eigen kinderen, die heeft elke vader_i lief.

Merk opnieuw op dat binding niet simpelweg via het demonstrativum kan verlopen. In (17) hebben *dat* en *die* een andere referent dan het te binden element. Er moet dus een directere link zijn tussen de gedislokeerde constituent en de basispositie in de kernzin. Een mogelijkheid is dat *dXP* en *Dem* samen een voorop geplaatste constituent vormen die zijn basis in de kernzin vindt; zie bv. (18):

- (18) a. Elke vader heeft [zijn eigen kinderen, die] lief. =>
 b. [Zijn eigen kinderen, die] heeft elke vader _ lief.

Dit lost het connectiviteitsprobleem op, maar wat is dan de relatie tussen *dXP* en *Dem*? Een 'big DP' met recursie van de DP-projectie zoals voorgesteld door Torrego (1992) op grond van clitic-verdubbeling in Romaanse talen, is geen goede algemene oplossing. Al was het maar omdat in plaats van *Dem* ook een volledige (epithetische) naamwoordgroep gebruikt kan worden, zoals opgemerkt door Van Riemsdijk en Zwarts:

- (19) a. Mijn broer, die idioot is in de gracht gereden. (vR&Z 1974: 16)
 b. Bobby Orr, die boom van een kerel heb ik al heel wat doelpunten zien scoren.

Ook een naamwoordgroep met een opsomfunctie is volgens mij mogelijk:

(20) Je boeken, kleren en speelgoed, al die dingen moet je nu echt opruimen.

Beter is daarom wellicht de analyse die ik in De Vries (2007) heb voorgesteld. *Dem* wordt daarin gezien als een appositie bij *dXP* met een resumerende functie. Dat verklaart ook waarom hij deiktisch moet zijn. Bovendien is dan duidelijk waarom er een constituent te veel kan zijn in de zin: een appositie is als elke parenthese een extraatje. Hij neemt dus geen argumentpositie in en telt niet mee voor de beregeling van V2 (verb second).

Een alternatief is voorgesteld in Ott (to appear), die de ellipsis-analyse voor RD (als in paragraaf 3 hierboven) generaliseert naar LD. De structuur van (17b) ziet er dan globaal zo uit:

(21) [Zijn eigen kinderen heeft elke vader _ lief] : [die heeft elke vader _ lief].

Een verschil met RD is dat ellipsis is nu achterwaarts plaatsvindt in plaats van voorwaarts. Maar verder volgt opnieuw de schijnbaar tegenstrijdige combinatie van connectiviteit en onafhankelijkheid.

5. Verwijzing en reconstructie

Bovenstaande syntactische analyse van RD en CLD maakt reconstructie in principe mogelijk. Dat wil echter niet zeggen dat zo'n interpretatie ook altijd beschikbaar is. De reden is dat er coreferentie tussen het correlaat en de *dXP* moet zijn; echter, discourse-anafora is ook aan beperkingen onderhevig.

Zoals Van Riemsdijk en Zwarts hebben laten zien, is soms geen reconstructie mogelijk bij links-dislocatie. Dat levert een contrast op met gewone topicalisatie.

- (22) a. *Zichzelf, die heeft hij nog nooit getrakteerd. (vR&Z 1974: 17)
 b. Zichzelf heeft hij nog nooit getrakteerd.

Dit zou een argument zijn voor basisgeneratie van *dXP* los van de kernzin (in CLD), of eigenlijk meer tegen verplaatsing met een uitgespeld spoor. Maar wat is de oorzaak van de onmogelijkheid in (22a)? De reden lijkt eenvoudig: het correlaat *die* moet coreferent zijn met *dXP*, maar de laatste heeft geen zelfstandige referent en is dus geen mogelijk antecedent. Anders wordt het als de anafoor is ingebed in een grotere constituent, zoals we in (17) gezien hebben. Zie ook (23), waarin duidelijk wel wordt gereconstrueerd:

(23) De ouders van elkaar, die vinden de beide partners niet aardig.

Hier slaat Dem (*die*) terug op een definiëte DP (*de ouders...*) en bovendien kan de ingebedde anafoor (*elkaar*) in de gereconstrueerde positie door het antecedent (*de beide partners*) gebonden worden.

Het punt is in feite algemener. Het demonstratieve correlaat kan alleen maar discourse-anaforisch zijn als er ook een aanwijsbare referent is. Daaruit volgt dat een *dXP* nooit niet-specifiek kan zijn, anders dan bij topicalisatie:

- (24) a. *Niemand, die kwam ik daar tegen.
 b. Niemand kwam ik daar tegen.
- (25) a. *Een of andere student, die heeft zijn fiets hier misschien zo onhandig neergezet.
 b. Een of andere student heeft zijn fiets hier zo onhandig neergezet.

Uiteraard is een specifieke indefiniete constituent wel mogelijk; zie (26):

(26) Een zekere student, die heeft zijn fiets hier zo onhandig neergezet.

In zo'n geval is een vergelijkbare pronominale link tussen aparte zinnen ook mogelijk; zie (27a), dat contrasteert met (27b):⁴

- (27) a. Een zekere student_i heeft het gedaan. Die_i heeft zijn fiets hier zo onhandig neergezet. (vgl. 26)
 b. *Misschien heeft een of andere student_i het gedaan. Die_i heeft zijn fiets hier zo onhandig neergezet. (vgl. 25b)

Ook bij rechts-dislocatie (de omgekeerde configuratie) is coreferentie tussen correlaat en *dXP* nodig, dus zijn de volgende zinnen uitgesloten:

- (28) a. *Ik mag ze niet: twee mannen.
 b. *Joop had 'm niet gezien, de vader van ook maar iemand.

In een discourse kan – op grond van *salience*-overwegingen – een referentiële uitdrukking (inclusief bepaalde voornaamwoorden) nooit met een indefiniete of niet-specifieke expressie hernomen worden, bv. een gekwantificeerde constituent. Merk daarbij op dat kwantificatie als zodanig niet het probleem is. Een gekwantificeerde *dXP* is namelijk wel mogelijk als die discourse-gebonden ('D-linked') is:

(29) Ik mag ze niet, de twee mannen aan de bar.

⁴ Vanzelfsprekend is verwijzing naar een niet-specifiek antecedent wel mogelijk in gevallen van modale subordinatie: de relevante DP wordt dan in feite specifiek in een mogelijke wereld. Hiervan is in (27b) geen sprake.

Voor afterthoughts (die nieuwe informatie bevatten) is ook indefinietheid geen punt, mits het correlaat ook indefiniet is; zie (30). Wel krijgt de indefiniete constituent dan automatisch een specifieke interpretatie.

(30) Ik heb iemand ontmoet: een leuke man!

Opnieuw geldt dat een vergelijkbare discourse met een referentiële link tussen opeenvolgende zinnen dan mogelijk is:

(31) Ik heb iemand_i ontmoet. Een leuke man_i heb ik ontmoet / is het /... .

Ten slotte zijn soort-interpretaties mogelijk bij zowel links- als rechtsdislocatie:

(32) a. Kwallen, daar houd ik niet van.

b. Ik houd er niet van, kwallen.

(33) a. Een vaas uit de Ming-dynastie, dat/#die zou ik wel willen hebben.

b. Ik zou het/#'m wel willen hebben, een vaas uit de Ming-dynastie.

Hierbij is van belang dat dergelijke generieke interpretaties iets anders zijn dan een niet-specifieke interpretatie (zie ook Heringa & De Vries 2008 voor discussie in verband met apposities). Je ziet het al aan het gebruik van de neutrum-vorm *dat* en *het* in (33), terwijl *vaas* zijdig is. Maar belangrijker nog is dat anafora over zinsgrenzen in zulke gevallen mogelijk is, anders dan in (27b):

(34) Het toppunt van luxe lijkt mij toch een vaas uit de Ming-dynastie.

Ja, dat / zo'n ding / #die zou ik zelf wel willen hebben.

Er zijn dus nauwe parallellen tussen gewone discourse-anafora en de relatie *dXP*-correlaat in dislocatie-constructies. Dit is in overeenstemming met een bi-clausale analyse.

6. Verdere tegenstrijdigheden?

In eerder werk (De Vries 2007/9) heb ik wel beweerd dat RD geen reconstructie vertoont, hetgeen een argument is tegen (A'-)verplaatsing naar rechts. Helaas moet ik constateren dat dat een gedeeltelijke misser is (overeenkomstig met Van Riemsdijk & Zwarts' betoog

over LD), impliciet rechtgezet in Ott & De Vries (2012/3). Twee problematische oordelen, die lijken te conflicteren met (7) t/m (9) hierboven, staan in (35):

- (35) a. [*] Joop_i hoort ze niet graag, pikante verhalen over zichzelf_i.
 b. [*] Hij kan 't krijgen, de klere.

Het is nu duidelijk wat hier aan de hand is. Eventuele onacceptabiliteit ligt niet aan het gebrek aan syntactische reconstructiemogelijkheden, maar eenvoudigweg aan het feit dat in een discourse een indefiniete of zelfs niet-specifieke constituent niet coreferent kan zijn met een eerder genoemde definiete uitdrukking, zoals besproken in de vorige paragraaf.

Er valt echter nog meer te zeggen over dergelijke voorbeelden. Het komt mij nu voor dat (35a) twee mogelijke lezingen heeft, namelijk met een niet-specifieke interpretatie voor *verhalen* en met een soort-interpretatie voor *verhalen*. In de eerste lezing is de zin inderdaad onacceptabel, in de tweede lezing is de zin een stuk beter (vergelijk (33b)). De twee lezingen kunnen we verduidelijken door een kleine aanpassing:

- (36) a. *Joop_i hoort ze niet graag, enkele pikante verhalen over zichzelf_i.
 b. Joop_i hoort ze niet graag, dergelijke/zulk soort pikante verhalen over zichzelf_i.

Als we *dXP* definitief maken, dan zou het probleem ook moeten verdwijnen. Afhankelijk van de vraag of een spreker (37a) goed vindt, zou (37b) ook goed moeten zijn, en dat klopt volgens mij:

- (37) a. Joop_i wilde deze pikante verhalen over zichzelf_i niet wéér horen.
 b. Joop_i wilde ze niet wéér horen, deze pikante verhalen over zichzelf_i.

Reconstructie is dus wel degelijk mogelijk bij RD.

Voorbeeld (35b) bevat een idiomatische uitdrukking. Aangezien *de klere* niet referentieel is, is RD uitgesloten. Met een woordspeling is een afterthought nog wel acceptabel, maar dan is zoals verwacht het correlaat ook indefiniet:

- (38) Nou, hij kan wel IETS krijgen: de KLERE!

In het algemeen is links-dislocatie van 'idiom chunks' niet al te geslaagd, maar eenzelfde type geforceerd contrast is mijns inziens wel mogelijk:

- (39) De KLERE, DAT kan hij krijgen!

Een collocatie als *de klere krijgen* bevat een 'light verb' en een semantisch niet al te ondoorzichtige naamwoordgroep. *De klere* is een metafoor voor iets negatiefs (de etymologie doet er niet toe, aangezien veel sprekers die niet kennen), en een spreker kan besluiten om te benadrukken dat hij/zij de besproken persoon (*hij*) juist dat, en niet iets anders toewenst.

Voor semantisch transparante collocaties geldt in het algemeen dat zowel topicalisatie als dislocatie van de naamwoordgroep mogelijk is; zie (40):

(40) Voortgang (dat) boeken wij allemaal graag, natuurlijk.

Met semantisch ondoorzichtig idioom werkt dit niet. De reden is dat bv. in (41) *de draak* en *zwart zaad* niets betekenen los van het bijbehorende werkwoord, *steken (met iemand), op zitten*:

- (41) a. * De draak, die/dat stak hij met me.
b. * Zwart zaad, daar zat hij op.

In deze gevallen is gewone topicalisatie ook niet erg geslaagd:

- (42) a. (?)* De draak stak hij met me.
b. (?)* Op zwart zaad zat hij.

Van Riemsdijk en Swarts maken geen onderscheid tussen typen idioom, en stellen dat LD onmogelijk is, in tegenstelling tot topicalisatie.⁵

- (43) a. De ballen (*dat/die) geloof ik ervan. (vR&Z 1974: 18)
b. De stuipen (*dat/die) heeft hij me op het lijf gejaagd.
c. Het heen-en-weer (*dat) kan hij me krijgen.

Het is duidelijk dat LD bij een gewone intonatie (uitzonderingen als in (39) daargelaten) inderdaad niet mogelijk is, vanwege het referentialiteitsprobleem. Anders dan vR&Z denk ik echter dat topicalisatie in de meeste gevallen ook niet of nauwelijks acceptabel is. De reden is dat topicalisatie gewoonlijk samenhangt met narrow focus of een contrastief

⁵ Helaas zijn bij verschillende voorbeeldzinnen in vR&Z sterretjes weggefallen, waardoor het ten onrechte lijkt of de zinnen als acceptabel worden beoordeeld. Ik geef hier weer wat ik uit de begeleidende tekst opmaak.

topic, en dat is betekenisloos als de voorop geplaatste constituent een deel van een idioom is. In (42) is dat heel duidelijk, in (44) is topicalisatie zoals verwacht wel acceptabel (vgl. 39), en daartussen is er ongetwijfeld een grijs gebied.⁶

(44) De KLERE kan hij krijgen!

Overigens is in een dialoog narrow focus altijd af te dwingen met behulp van een echo-vraag; zie bv. (45):

(45) A: Jan zit op <*mompel*>...
 B: Sorry, WAAR zit Jan op?!
 A: ZWART ZAAD (daar) zit-ie op!

Hier is zowel topicalisatie als CLD mogelijk. In het laatste geval verwijst Dem (*daar*) naar de gedislokeerde woordgroep zelf (autonymie), niet naar de referent van *zwart zaad*: die bestaat immers niet.

6. Conclusie

Met Van Riemsdijk & Zwarts (1974) concludeer ik dat 'copying rules' geen oplossing zijn voor links-dislocatie. Hetzelfde geldt voor rechts-dislocatie. Hanging topics kunnen inderdaad basis-gegenereerd worden links buiten de kernzin (hoe en waar precies, dat is weer een heel ander vraagstuk, samenhangend met de status van parentheses in het algemeen). Wat echter destijds over het hoofd is gezien, is dat er wel degelijk ook reconstructieverschijnselen zijn aan te treffen bij contrastieve links-dislocatie, after-thoughts en backgrounding rechts-dislocatie. Er ontstaat als zodanig een paradox: een

⁶ Om een voorbeeld te noemen, (i) is acceptabel (Jack Hoeksema, p.c.). Ik vermoed dat *Op zwart zaad zitten* hier in zijn geheel als 'shifted topic' fungeert. Met veel andere uitdrukkingen is het niet zo gemakkelijk om de volledige expressie zinsinitieel te krijgen (ii), tenzij het geheel niet-finiet wordt gemaakt en een hulpwerkwoord wordt ingevoegd (iii). In het laatste geval is CLD ook weer mogelijk, aangezien er geen sprake meer is van een deel van een idioom: *dat* neemt hier het volledige (en dus betekenisvolle) idioom als antecedent.

- (i) Op zwart zaad zitten vooral enkele Oosteuropese landen.
- (ii) *De stuipen joegen alleen de Oost-Europeanen ons op het lijf.
- (iii) Ons de stuipen op het lijf gejaagd (dat) hebben alleen de Oost-Europeanen.

gedislokeerde constituent staat aantoonbaar buiten de kernzin, maar is toch op de een of andere manier gekoppeld aan de basispositie van het correlaat. Ik heb geschetst hoe een bi-clausale analyse met ellipsis die paradox eenvoudig kan oplossen. Er is sprake van twee zinnen, en dus van onafhankelijkheid van de kernzin. Tegelijk kunnen reconstructieverschijnselen worden gelicenseerd door middel van de elliptische inhoud van de aangehechte zin.

Naast mogelijke reconstructie speelt ook het feit dat een gedislokeerde constituent en zijn correlaat anaforsch gekoppeld zijn, een rol. Aangezien niet alle discourse-relaties tussen zinnen mogelijk zijn, is er automatisch ook beperking van de mogelijkheden bij dislocatie. Problemen ontstaan met name bij niet-specifieke uitdrukkingen (die geen referent hebben), zoals sommige gekwantificeerde expressies en delen van idiomen. Dit alles geeft soms de illusie dat reconstructie niet mogelijk is, terwijl er feitelijk een andere oorzaak is voor de geconstateerde onacceptabiliteit. In dit stuk heb ik getracht enige opheldering te verschaffen ten aanzien van de verschillende condities die een rol spelen.

7. Verwijzingen

- Alexiadou, A. (2006). Left dislocation (including CLLD). In: Everaert, M., Riemsdijk, H. van, Goedemans, R. & Hollebrandse, B., eds., *The Blackwell Companion to Syntax*, Vol. II, Ch. 37.
- Anagnostopoulou, E., Riemsdijk, H. van & Zwarts, F., eds. (1997). *Materials on left-dislocation*. Amsterdam: John Benjamins.
- Haaften, T. van, Smits, R. & Vat, J. (1983). Left dislocation, connectedness, and reconstruction. In: Abraham, W., ed., *On the formal syntax of the Westgermania*, 133-154. Amsterdam: John Benjamins. [Dit is een verbeterde versie van een manuscript uit 1981. De originele versie is gereproduceerd in Anagnostopoulou et al., eds. 1997.]
- Heringa, H. & Vries, M. de (2008) Een semantische classificatie van apposities. *Nederlandse Taalkunde* 13, 60-87.
- Jansen, F. (1981). *Syntactische konstrukties in gesproken taal*. Amsterdam: Huis aan de drie grachten.
- Koster, J. (1978). Why subject sentences don't exist. In: Keyser, S., ed., *Recent transformational studies in European languages*, 53-64. Cambridge MA: MIT Press.
- Koster, J. (2000). Extraposition as parallel construal. Manuscript, University of Groningen.
- Merchant, J. (2001). *The syntax of silence*. Oxford: Oxford University Press.

- Ott, D. (to appear). An ellipsis approach to Contrastive Left-dislocation. *Linguistic Inquiry* 45.
- Ott, D. & Vries, M. de (2012). Thinking in the right direction: an ellipsis analysis of right-dislocation. *Linguistics in the Netherlands* 29, 123-133.
- Ott, D. & Vries, M. de (2013). Right dislocation as deletion. Manuscript (3rd draft), University of Groningen.
- Riemsdijk, H. van (1997). Left Dislocation. In: Anagnostopoulou, A. et al., eds. (1997), 1-10.
- Riemsdijk, H. van & Zwarts, F. (1974). Left-dislocation in Dutch and the status of copying rules. Manuscript, MIT/University of Amsterdam. Gepubliceerd in: Anagnostopoulou, A. et al., eds. (1997), 13-29.
- Torrego, E. (1992). Case and agreement structure. Ms., University of Massachusetts, Boston.
- Vries, M. (2007). Dislocation and backgrounding. *Linguistics in the Netherlands* 24, 235-247.
- Vries, M. de (2009). The left and right periphery in Dutch. *The Linguistic Review* 26, 291-327.
- Vries, M. de (2010) Empty subjects and empty objects. In: Zwart, J.-W. & Vries, M. de, eds., *Structure Preserved: Studies in syntax for Jan Koster*, 359-366. Amsterdam, John Benjamins.
- Vries, M. de (2013). Locality and right-dislocation. *Linguistics in the Netherlands* 30, 160-172.
- Zwart, J.-W. (1998). Where is syntax? Syntactic aspects of left dislocation in Dutch and English. In: Culicover, P. & McNally, L., eds., *The Limits of Syntax*, 365-393. San Diego: Academic Press.